

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 48

(1999-2000)

Om lov om oppheving av lov 3. juni 1938
nr. 3 om smittsomme sykdommer på
bier og lov om endring i lov 8. juni 1962
nr. 4 om tiltak mot dyresjukdommer
(husdyrloven)

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 19. mai 2000, god-
kjent i statsråd samme dag.*

1 Innledning

Landbruksdepartementet legger med dette frem forslag om å oppheve lov om smittsomme sykdommer på bier. Til erstatning for loven foreslås det å inkludere bier i lov om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven) og i lov om husdyravl. Det foreslås videre å la også humler omfattes av husdyrlovens bestemmelser. Ansvar for tilsyn og forvaltning legges til Statens dyrehelsetilsyn.

2 Bakgrunnen for endringsforslaget

Landbruksdepartementet har i rundskriv 117/89 om revidering av regelverket som angår birøkten sagt følgende om organisering av sjukdomsbekjempelse på bier:

«Siktemålet er at all sjukdomsforvaltning skal være et veterinært ansvar, dette gjelder også sykdommer på bier. Forvaltningen av lov om smittsomme sykdommer på bier av 3. juni 1938 skal derfor på sikt overføres til Veterinæravdelingen. Dette vil imidlertid kreve oppbygging av veterinær fagkompetanse på området. Inntil det er bygd opp en tilstrekkelig veterinær fagkompetanse i fylkene skal loven fortsatt forvaltes av Jordbruksavdelingen i Landbruksdepartementet.

Ansvar for sjukdomsbekjempelsen i fylkene skal legges til fylkesveterinærene når Veterinæravdelingen i Landbruksdepartementet overtar forvaltningen av loven. Inntil dette kan gjennomføres skal ansvaret for sjukdomsbekjempelsen i fylkene fortsatt legges til fylkeslandbrukskontorene ved at det oppnevnes en landbrukstjenestemann som får ansvaret for sjukdomsbekjempelsen. Som nevnt tidligere bør vedkommende fortrinnsvis være den samme som er oppnevnt i det faglige utvalg for biavl i fylkene. I tillegg kan fylkeslandbrukskontorene oppnevne hjelpesmenn med interesse for og kjennskap til sykdommer på bier.»

I St.meld. nr. 40 (1991-92) Frå sektoretatar til samfunnsetatar står bl.a. følgende om bier:

«I dag har elles den enkelte tenestemann i jordbruksetaten ansvar for å føre tilsyn med bigardane som bitilsynsmann. Desse har fått opplæring om symptoma på farlege bisjukdomar, og har ansvar for å gi dei pålegg som er nødvendig om ein farleg sjukdom blir oppdaga. Med ei fullt utbygd veterinær feltteneste bør ansvaret for denne oppgåva overførast til distriktsveterinærane.»

Handel med bier og biavlsprodukter er regulert gjennom EØS-avtalen i R dir.92/65/EEC og R dir. 92/118/EEC. Direktivene forutsetter bl.a. at de helsemessige betingelser for handel skal være dokumentert ved helsesertifikat utarbeidet av veterinærmyndighetene i det enkelte land og at visse smittsomme sykdommer skal være meldepliktig. Pålegging og oppheving av restriksjoner er også et ansvar for veterinærmyndighetene i henhold til disse direktivene.

Direktivene har videre en hjemmel til å la bestemmelsene også omfatte humler. Denne hjemmelen er foreløpig ikke tatt i bruk. Landbruksdepartementet ser imidlertid et behov for å ha en tilsvarende hjemmel i nasjonalt regelverk for å kunne regulere de helsemessige betingelser for handel med humler. Det vil derfor bli foreslått at også humler skal omfattes av husdyrlovens bestemmelser.

2.1 Opprettelse av Statens dyrehelsetilsyn

Statens dyrehelsetilsyn ble opprettet som en egen etat under Landbruksdepartementet i 1996. Statens dyrehelsetilsyn har tre myndighetsnivåer; Sentralforvaltningen, fylkesveterinæren og distriktsveterinæren.

Statens dyrehelsetilsyn er det utøvende forvaltningsorgan for bestemmelser vedrørende dyrehelse, dyrevern og for bestemmelser om dyrehelsepersonell. Statens dyrehelsetilsyn er i tillegg tilsynsorgan på besetningsnivå for forhold hos levende dyr som påvirker matkvaliteten.

Fra 01.01.97 ble sekretariatet for Bisjukdomsnemnda lagt til Statens dyrehelsetilsyn.

Det ble forutsatt at Statens dyrehelsetilsyn skulle dekke følgende aktiviteter:

- sekretærfunksjonen for Bisjukdomsnemnda
- veiledning om sjukdomsarbeid, spesielt i ytre etat
- forberede overføring av ansvaret for bisjukdommer til veterinæretaten, sentralt og i fylkene
- koordinere sjukdomsarbeidet med Norges Birøkterlags aktivitet, samt
- være bindeledd mellom bi-miljøene på NLH og NVH.

Statens dyrehelsetilsyn er senere delegert myndighet på områder som gjelder import og opprettelse av sperrelinjer for vandrebirøkt.

Som en følge av forslaget om å overføre ansvaret for bisjukdommer til Statens dyrehelsetilsyn foreslår Landbruksdepartementet å oppheve lov av 3. juni 1938 om smittsomme sykdommer på bier. Bestemmelser om bisjukdommer foreslås isteden innarbeidet i husdyrloven. Bestemmelser om avl på bier foreslås hjemlet i lov om husdyravl. Samtidig foreslås det å overføre ansvaret for forvaltning av regelverk vedrørende bisjukdommer til Statens dyrehelsetilsyn og å legge ned Bisjukdomsnemnda og bitilsynsmennene. Som nevnt tidligere vil det også bli foreslått å la humler bli omfattet av husdyrloven, slik at departementet har nødvendige hjemler til å regulere handel med disse når dette er nødvendig i forbindelse med EØS-avtalen.

3 Endring av husdyrlov

Til erstatning for lov om smittsomme sykdommer på bier foreslår Landbruksdepartementet å inkludere bier og humler i lov om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven). Konsekvensene av en slik utvidelse av virkeområdet er nærmere belyst i pkt. 8.1.

Husdyrloven § 1 om virkeområde lyder slik: «Husdyrloven gjelder for de dyresjukdommer som Kongen til enhver tid har bestemt skal gå inn under loven eller enkelte av dens bestemmelser. Med husdyr forstås i denne lov også tamrein.»

Husdyrloven opererer med et vidt husdyrbegrep som omfatter produksjonsdyr, kjæledyr/hobbydyr og mindre tradisjonelle husdyr, eksempelvis dyr som holdes i dyrepark/sirkus, dvs alle dyr som noen har et eierforhold til. I Innst. O. 1961-62 under «Til § 1» står det : «Loven skal ikke gjelde for sykdommer hos bier.» At bier ble spesielt unntatt fra lovens virkeområde, antas å ha sammenheng med at sykdom hos bier allerede var regulert i egen lov.

Opphevingen av lov om smittsomme sykdommer på bier og utvidelsen av virkeområdet i husdyrloven foranlediger ingen gjennomgående endringer og tilpasninger i denne loven. Husdyrloven benytter seg til en viss grad av begreper og betegnelser som er mer passende for det tradisjonelle husdyrholdet. Det gjelder særlig når loven omtaler enkeltdyr, besetning, hus og innredning. Det vil ofte her være mer aktuelt å snakke om bisamfunn/humlekoloni, bigård, bikuber etc. Landbruksdepartementet mener imidlertid at disse forholdene ikke nødvendiggjør noen endring av loven.

Husdyrloven gir de nødvendige hjemler til å videreføre arbeidet med å forebygge og bekjempe smittsomme sykdommer på bier.

4 Lov om husdyravl

Lov om husdyravl er en fullmaktslov som gir departementet fullmakt til å gi forskrifter om hvilke dyreslag loven skal gjelde for. Departementet kan ved å definere bier under begrepet husdyr, opprettholde gjeldende bestemmelser om avl på bier. Eksisterende forskrift kan hjemles i lov om husdyravl isteden for lov om smittsomme sykdommer på bier, som kan oppheves i tråd med ovennevnte forslag.

Myndighet til å tillate vandring inn og ut av områder rundt parestasjoner og renavlsområder kan overføres fra Bisjukdomsnemnda til Statens dyrehelsetilsyn ved forskriftsendring.

Bitilsynsmannen hos Fylkesmannen er i dag sekretær for fylkesavlsutvalget for bier. Det gis tilskudd til reise- og møtegodtgjørelse til utvalgets medlemmer over Tiltaksfondet for småfe og fjørfe mm. Det er opp til Fylkesmannen i samarbeid med birøkterlaget å finne tjenlige løsninger på sekretærfunksjonen for utvalgene. Det er gitt føringer fra Landbruksdepartementet om at engasjementet i avlsarbeidet skal søkes lagt ut til avlsorganisasjonene. Dette arbeidet som også gjelder avlsarbeidet på bier er kommet ulikt langt og er ulikt prioritert i fylkene.

5 Forholdet til veterinærlo

Ved at bier og humler blir omfattet av husdyrlovens husdyrbegrep, vil bestemmelsene i veterinærloven § 9 komme til anvendelse når bier/humler er rammet av smittsom sykdom. I henhold til lovbestemmelsen er det bare veterinærer som kan ta husdyr under behandling når de er angrepet av smittsom sykdom. Således vil veterinærer i større grad enn tidligere bli involvert i bekjempelsen av sykdommer på bier/humler.

I praksis fungerer det ofte slik at veterinæren overlater til dyreeier å behandle dyrene etter at veterinæren har stilt diagnose, og eventuelt foreskrevet medisiner. Veterinæren vil være ansvarlig for foreskrevet behandling.

Dersom utgiftene ikke skal dekkes av statskassen, jf. husdyrlovens bestemmelser om dette, vil dyreeier selv måtte betale for veterinærens tjenester.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovendring som foreslått legger til rette for å overføre forvaltningen av bestemmelser vedrørende bisjukdommer til Statens dyrehelsetilsyn. Ordningen med en egen Bisjukdomsnemnd og bitilsynsmenn kan avvikles.

6.1 Forvaltning

For overføring av forvaltningsansvaret for bestemmelser vedrørende bisjukdommer til Statens dyrehelsetilsyn vil det, i tillegg til lovendring, være nødvendig at ansvar/myndighet som tilligger Bisjukdomsnemnda og bitilsynsmennene etter forskrift overføres til Statens dyrehelsetilsyn ved forskriftsendring. Ved avvikling av Bisjukdomsnemnda m/underliggende tilsynsapparat må forskrifter (vedtekter) og instruksjer tilknyttet dette apparatet oppheves.

For øvrig vil det være behov for å gjennomgå øvrige retningslinjer/instruksjer på bisjukdomsområdet og eventuelt foreta revisjon/utarbeide nye.

6.2 Dagens ressursituasjon

Bevilgningen til bisjukdomsarbeid dekkes over Landbruksdepartementets budsjett. Bevilgningen dekker 1/1 stilling i Statens dyrehelsetilsyn (sekretariat/regnskap for Bisjukdomsnemnda), godtgjørelse til Bisjukdomsnemndas medlemmer, godtgjørelse til hjelpetilsynsmennene, kostnader til opplæring av bitilsynsmenn og hjelpetilsynsmenn, kjøp av diagnostiske tjenester og tilskudd til Norges Birøkterlag.

Utgifter til bitilsynsmannsfunksjonen dekkes over fylkesmennenes budsjett.

6.3 Arbeidsforbruk/finansiering

Statens dyrehelsetilsyn ivaretar i dag sekretariatsfunksjonen for Bisjukdomsnemnda (saksforberedelse, økonomi, administrasjon). Statens dyrehelsetilsyn er dessuten forvaltningsorgan for bestemmelser vedrørende inn- og utførsel av bier m.v. Ved avvikling av Bisjukdomsnemnda/overføring av nemndas oppgaver til Statens dyrehelsetilsyn, vil arbeidsforbruket i Statens dyrehelsetilsyn trolig øke utover det som er dagens arbeidsforbruk på bisjukdomsområdet.

I tillegg til økt arbeidsforbruk som følge av overtakelse av Bisjukdomsnemndas oppgaver, vil overføring av forvaltningsoppgavene som i dag utføres av bitilsynsmenn også medføre økning av arbeidsmengden som forventes utført av Statens dyrehelsetilsyn.

Selv om en ikke planlegger å videreføre en formalisert hjelpetilsynsmannsordning, er det aktuelt å dra nytte av den kompetanse og erfaring som ligger i ordningen på en eller annen måte. Statens dyrehelsetilsyn vil vurdere ulike tilknytningsformer for personer som har erfaring og kompetanse innen-

for birøkt. Statens dyrehelsetilsyn vil ha ansvaret for kompetanseoppbygging på bisjukdommer i egen etat.

Ansvaret for det omtalte avlsarbeidet på bier er i dag lagt til Norges Birøkterlag på linje med at ansvaret for avl på andre husdyr er lagt til de respektive avlsorganisasjoner. Forslaget om å hjemle bestemmelser om avl på bier i lov om husdyravl innebærer ingen økonomiske eller administrative endringer i forhold til gjeldende praksis, da Birøkterlaget fortsatt skal ha dette ansvaret, jfr. det som er sagt under punkt 4. om sekretærfunksjonen for avlsutvalgene i fylkene.

Finansieringen av utgiftene ved endringsforslaget vil kunne gjøres gjennom omdisponering innenfor eksisterende budsjetttrammer på programkategori 15.10 i Landbruksdepartementets budsjett.

6.4 Laboratorie- og konsulenttjenester

For å kunne ivareta forvaltningsoppgavene på bisjukdomsområdet er Statens dyrehelsetilsyn avhengig av å ha tilgang på nødvendige laboratorietjenester.

I tillegg til diagnostiske tjenester, har Statens dyrehelsetilsyn behov for tilgang på forskningsbasert kompetanse på bi-/humlesykdommer. Når det gjelder sykdommer på andre dyrearter, har Veterinærinstituttet slik kompetanse. Kompetanse på bi-/humlesykdommer vil imidlertid måtte kjøpes andre steder.

Norges Birøkterlag har ansatt sjukdomskonsulent med støtte fra Tiltaksfondet. Det er videre øremerket midler av Bisjukdomsnemndas/Statens dyrehelsetilsyns budsjett til bisjukdomsarbeid i Norges Birøkterlag. Behov for støtte til faglig arbeid i birøkterlaget vurderes uavhengig av om ansvaret for bisjukdommer ligger i Bisjukdomsnemnda eller i Statens dyrehelsetilsyn.

6.5 Tilskudd til tiltak mot dyresykdommer

Erstatningsutbetalinger i forbindelse med tiltak mot bisjukdommer vil være avhengig av hvilke bekjempelsesstrategier som velges. Videre vil antall sjukdomstilfeller være avgjørende. Antall sjukdomstilfeller har de senere år variert fra 0-5 pr. år i hele landet. Gitt tilsvarende forutsetninger i årene framover, vil den foreslåtte lovendringen ikke medføre store erstatningsutbetalinger.

6.6 Utgifter til veterinær

Husdyreiere bærer selv utgifter til veterinære tjenester. Konsekvensen av å definere bier og humler som husdyr, vil være at dyreeiere selv dekker honorar til veterinær. Tilsvarende vil gjelde for utgifter til veterinærmedisinsk behandling.

7 Høring

Forslaget har vært på høring til følgende høringsinstanser:

- Bisjukdomsnemnda
- Norges Birøkterlag
- Bitilsynsmennene
- Finans- og tolldepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Sosial- og helsedepartementet
- Statens næringsmiddeltilsyn
- Statens dyrehelsetilsyn
- Norges veterinærhøgskole
- Norges landbrukshøgskole
- Veterinærinstituttet
- Landbrukstilsynet
- Den Norske Veterinærforening
- Næringsmiddelbedriftenes landsforening
- Forbrukerrådet
- Statens ernæringsråd
- Planteforsk
- Matforsk
- Fylkesmannens landbruksavdelinger
- Statens institutt for folkehelse
- KNT-forum
- Honningsentralen AS
- KS Kommunenes sentralforbund
- Norges Bondelag
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Landbrukssamvirkets Felleskontor

7.1 Kommentarer til endringsforslagene

Departementet har mottatt en rekke høringssvar som delvis gjengis nedenfor.

Bisjukdomsnemndamener det ville være en fordel å nevne bier og humler i husdyrloven § 1 spesielt på linje med tamrein, da mange trolig ikke oppfatter bier og oppdrettshumler som husdyr. Nemnda påpeker nødvendigheten av at Statens dyrehelsetilsyn tilføres tilstrekkelige midler til å kunne ivareta det offentlige bisjukdomsarbeidet, og at det er behov for økt kompetanse i etaten. Det påpekes at lovendringen utløser behov for å styrke veterinærutdanningen på bisjukdommer. Nemnda mener det er mest hensiktsmessig å legge ansvaret for å bygge opp/vedlikeholde forskningsbasert kompetanse på bi-/humle-sjukdommer til Norges Veterinærhøgskole. Nemnda mener det inntil tilstrekkelig kompetanse er bygget opp innenfor Dyrehelsetilsynet vil være en fordel å opprettholde hjelpetilsynsmannsordningen i en eller annen form, både for å yte service til befolkningen og at det vil ha effekt på sykdomsspredning.

Statens dyrehelsetilsyner statens forvaltningsorgan for bestemmelser vedrørende dyresykdommer og etaten mener at det er naturlig at tilsyn og forvaltning av regelverk om sykdommer på bier og humler legges dit. Dyrehelsetilsynet mener det ikke er nødvendig å endre § 1 i husdyrloven for å synliggjøre bier og humler men at det vil være nødvendig å synliggjøre hvilke sykdommer loven skal gjelde for ved endring av forskrift av 19.03.65 om fortegning over sykdommer som omfattes av lov 8. juni 1962 om tiltak mot dyresykdommer (husdyrloven). Dyrehelsetilsynet viser til den økte arbeidsmengden som med dette legges til etaten og peker på behovet for nødvendige ressurser. Dyrehelsetilsynet mener videre det er nødvendig å gjennomføre et opplæringsprogram for distriktsveterinærene i forkant av at de overtar oppgaven og anmoder om at det tas hensyn til dette ved fastsettelse av ikrafttredelsestidspunkt. Det signaliseres også at etaten vil ha behov for å kjøpe laboratorie- og konsulenttjenester utenfra.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag enig i forslaget om å legge bier inn under husdyrloven og lov om husdyravl og at humler også defineres inn under samme. Småbrukarlaget forutsetter at helsetilstanden hos bier ikke svekkes som følge av endringen og peker på at opprettholdelse av dagens helsetilstand kan bli kostbar, særlig dersom det gis avkall på dagens omfattende frivillige forebyggende arbeid.

Norges Birøkt støtter forslaget under forutsetning av at fagkompetanse innenfor området bisykdommer styrkes, at omleggingen ikke fører til økte kostnader for den enkelte birøkt eller næringen, og at tilgjengelige ressurser fordeles hensiktsmessig mellom forvaltning og veiledning. Det vises til at norsk birøkt er en liten næring med ca. 3.500 aktører med 80.000 bikuber og en verdi for produsentene på ca. 80 mill. Verdien av pollinering av kulturvekster anslås til minst tilsvarende beløp og i tillegg kommer pollinering av ville vekster.

Birøktlaget ber spesielt om at hjelpetilsynsmannsapparatet opprettholdes for å føre aktiv kontroll for smittsomme sykdommer (kliniske symptomer) som i dag. Deres rapporter vil i tillegg til laboratorieanalyser gi grunnlag for Dyrehelsetilsynet å skrive ut attester. Hjelpetilsynsmennene har i tillegg en viktig rådgivingsfunksjon bl.a. om bruk av biotekniske metoder og organiske syrer som ikke krever veterinærmedisinsk kompetanse. Det legges videre vekt på at Birøktlaget gis støtte til eget sykdomsarbeid i organisasjonen og at det bygges opp et miljø innenfor området bisykdommer på Norges Veterinærhøgskole. Birøktlaget peker på at endringen vil innebære at det kun vil bli veterinærer (veterinærloven § 9) som kan ta bier under behandling når de er angrepet av smittsom sykdom, mot tidligere bitilsynsmenn/hjelpetilsynsmenn. Det pekes videre på at bekjempelse av sykdommer i størst mulig grad er basert på biotekniske metoder og organiske syrer (varroamidd) og ikke ved bruk av veterinærmedisin. Dette pga. frykt for reststoffer i honning, tap av renommé for norsk honning og resistensproblemer. Birøktlaget legger vekt på at denne politikken videreføres og at dette ikke kommer i strid med Veterinærloven.

Norges Bondelager positiv til at bisykdommer blir et veterinært ansvar, men mener konsekvensen av endringen er noe uklar med de opplysninger som foreligger. Bondelaget legger vekt på at endringen må gi en gevinst. Bon-

delaget er negativ til å avvike ordningen med hjelpetilsynsmenn, men mener et slikt system vil kunne videreføres med en kvalitetssikring av veterinære myndigheter og være en nyttig avlastning for Dyrehelsetilsynet og sikre servicen til birøkterne, samtidig som det kan være med å holde kostnadene nede for birøkterne.

Bitilsynsmennene (3) som har svart på høringen slutter seg i hovedsak til endringen. Bitilsynsmannen i Buskerud mener det vil være ryddig å ta inn bier og humler i husdyrloven § 1 da det ikke er vanlig å forbinde disse insektene med husdyr. Videre påpekes betydningen av tilføring av tilstrekkelige midler til det offentlige bisjukdomsarbeidet, vekt på oppbygging av kompetanse hos veterinærene, tilgang på forskningsbasert kompetanse i Norge og betydningen av en tilpasset hjelpetilsynsmannsordning. Bitilsynsmannen i Østfold peker på at veterinærene i dag har mulighet til å behandle bisjukdommer og foreskrive medisiner til dette. Bitilsynsmannen i Møre og Romsdal legger vekt på videreføring av et hjelpetilsynsmannssystem som fortsatt kan delegeres fullmakt til å drive sjukdomskontroll i forbindelse med utstedelse av sunnhetsattest, og at de får dekket sine utgifter til dette som tidligere. Dette vil bidra til fortsatt høy aktivitet i sjukdomskontrollen til lave kostnader.

Fylkesmennene som har svart på høringen slutter seg i hovedsak til endringen. Fylkesmennene er negative til en evt. nedlegging av hjelpetilsynsmannsapparatet da dette sikrer en god oversikt og beredskap lokalt. Det uttrykkes videre bekymring for at overføring av ansvaret til Dyrehelsetilsynet vil bringe inn bruk av skolemedisin i birøkten i stedet for biotekniske metoder og bruk av organiske syrer som i dag. Dette pga. frykt for restkonsentrasjoner og tap av renommé for norsk honning som et rent naturprodukt. Fylkesmannen i Aust-Agder mener det er naturlig at en veterinær blir det offentliges representant i avlsutvalget for bier i fylkene da det vil være liten grunn til at fylkesmannen skal stille sekretær for et avlsutvalg uten samtidig kompetanse på sykdoms- og/eller avlsarbeid.

Statens næringsmiddeltilsyn forutsetter at de felles forskrifter om importkontroll hvor bisjukdomsloven er en hjemmelslov kan videreføres med husdyrloven som dekkende hjemmel. SNT mener en presisering i husdyrloven om at bier og humler som holdes i nytteøyemed ansees som husdyr, ville virke klargjørende og brukervennlig (jf. tamrein). SNT slutter seg til endringsforslaget.

7.2 Departementets merknader

En del høringsinstanser har uttrykt behov for å endre husdyrloven § 1 for å synliggjøre at bier og humler omfattes av loven. Departementet har imidlertid funnet det mest hensiktsmessig å beholde lovteksten slik den er i dag. Synliggjøringen vil kunne skje gjennom forskrifter gitt med hjemmel i loven.

Departementets forslag om å oppheve bisjukdomsloven og overføre ansvaret til Statens dyrehelsetilsyn innebærer også nedleggelse av det eksisterende bitilsynsmannsapparatet. De fleste høringsuttalelser legger vekt på at hjelpetilsynsmannsordningen opprettholdes. Dette er gjennomgående begrunnet med at ordningen har lav kostnad både for staten og for den enkelte birøkter, at hjelpetilsynsmennene er lokale ressurspersoner som har god

oversikt over situasjonen i sitt område og som derfor kan oppdage forhold på et tidlig stadium og raskt sette inn tilpassede tiltak, at hjelpetilsynsmennene samtidig er rådgivere i det lokale birøktermiljøet og at nærheten og kjennskap til lokale forhold er positivt i kontrollfunksjonen.

Departementet er av den oppfatning at det vil være aktuelt å dra nytte av den kompetanse og erfaring som ligger i eksisterende ordning med hjelpetilsynsmenn på en eller annen måte. Dyrehelsetilsynet må vurdere ulike tilknytningsformer for personer som har erfaring og kompetanse innen birøkt og Statens dyrehelsetilsyn bør knytte til seg et korps av lokale ressurspersoner innenfor birøkten. Dyrehelsetilsynet må ut fra sin organisering og arbeidsmåte til en hver tid bestemme omfanget av og formen på en slik tilknytning ut fra det offentliges behov for forsvarlig forvaltning av bisjukdomsarbeidet. Norges Birøkterlag bør fortsatt ha et eget ansvar for veilednings- og opplysningsarbeidet innenfor birøkten generelt og i forbindelse med forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer. Organisasjonens eget arbeid vil også være en viktig forutsetning for å holde i hevd og utvikle alternative forebyggings- og bekjempelsesmetoder.

Flere høringsinstanser uttrykker frykt for økt bruk av pesticider i bekjempelsen av bisjukdommer når ansvaret blir overført til Statens dyrehelsetilsyn og at dette vil medføre resistensproblemer og risiko for tap av renommé for norsk honning som et rent naturprodukt. Høringsinstansene viser til veterinærmedisinens tradisjon og praksis for å behandle sykdommer ved å skrive ut medisiner. Innenfor birøkten er det imidlertid lagt vekt på å benytte ulike biotekniske metoder og behandling med organiske syrer som ikke gir restkonsentrasjoner i honningen eller medfører utvikling av resistente sykdomsfremkallende organismer.

Departementet har forståelse for disse instansers bekymring og bruken av slike midler fra veterinærens sin side, må følges nøye av Statens dyrehelsetilsyn. Det må være et mål å unngå bruk av medisiner som kan gi reststoffer i produktene eller resistensproblemer dersom sykdommen kan bekjempes uten bruk av slike medisiner. Det hviler imidlertid også et ansvar på næringen selv når det gjelder valg av forebygging mot og bekjempelse av smittsomme sykdommer på bier.

Finansdepartementet konstaterer at statens utgifter vil øke noe, først og fremst som følge av at lønn og godtgjørelser til veterinærer er vesentlig høyere enn lønn og godtgjørelser til hjelpetilsynsmennene. Det konstateres videre at lovendringen ikke vil medføre at eiere av bier/humler, importører eller eksportører blir ansvarlig for andre utgifter enn tidligere. Finansdepartementet forutsetter at finansieringen av utgiftene som følge av endringsforslaget dekkes innenfor Landbruksdepartementets eksisterende budsjettamme, og at endringene er i tråd med internasjonale forpliktelser. Finansdepartementet legger vekt på at Landbruksdepartementet velger kostnadseffektive bekjempelsesstrategier og legger til rette for å unngå at retten til erstatning for tap utvides.

8 Merknader til endringene

8.1 Konsekvenser av utvidelse av virkeområdet til husdyrloven

§ 1

Husdyrloven gjelder de sykdommer som Kongen til enhver tid bestemmer. Listen over dyresjukdommer som omfattes av loven er gitt i forskrift om fortegnelse over sykdommer som omfattes av lov om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven). I forskriften klassifiseres sykdommene etter alvorlighetsgrad. Bisjukdomsloven er bygget opp etter samme system, jfr loven § 1, og listen over sykdommer er nedfelt i forskrift om smittsomme sykdommer og avlsfremmende tiltak på bier.

Ved lovendring tenkes sykdommer på bier/humler ført opp på listen over (forskriften) hvilke dyresjukdommer husdyrloven gjelder for. Samtidig oppheves listen (§ 7) i forskrift om smittsomme sykdommer og avlsfremmende tiltak på bier. Ved forskriftsendringen vil det være nødvendig å klassifisere de aktuelle sykdommene på bier/humler som A-, B-, C- eller D-sykdommer. Klassifisering foretas etter sykdommens alvorlighetsgrad/samfunnsmessige betydning. Når det gjelder sykdommer på bier er det først og fremst lukket yngelrâte husdyrloven bør gjøres gjeldende for. Lukket yngelrâte er en alvorlig sykdom på bier som kan forårsake store tap. For å kunne etterleve Norges forpliktelser etter EØS-avtalen er det nødvendig at sykdommen er meldeppliktig og at det offentlige kan iverksette tiltak mot den. Etter bisjukdomsloven kan det treffes tiltak mot åpen yngelrâte, nosemasjuka, angrep av trakémidd, angrep av varroamidd, kalkyngel og steinyngel. Departementet er innstilt på en videreføring av gjeldende rett.

§ 2

Husdyrloven § 2 første ledd regulerer eiers eller annen som har ansvaret for dyr sin plikt til straks å varsle veterinær når det er grunn til å tro at dyrene er angrepet eller døde av en av de sykdommene loven gjelder for. Får han ikke varslet veterinær, skal han varsle politiet (lensmannen). Han skal isolere dyrene best mulig inntil veterinæren kommer og i mellomtiden bare råde over dyrene (levende og/eller døde) og deres produkter så langt det er strengt nødvendig.

Husdyrloven § 2 første ledd første punktum innebærer en videreføring avplikten i bisjukdomsloven §§ 3 og 11 for eier eller annen som har bier i sin besittelse til å melde fra ved mistanke om sykdom.

Når det gjelder sykdommer på andre husdyr enn bier/humler nevnes at husdyrloven § 2 første ledd i sin helhet bare gjelder for de alvorligste sykdommene, såkalte A-sykdommer. Når det gjelder B-sykdommer gjelder bare bestemmelsene i første punktum. C-sykdommer er unntatt fra bestemmelsene i denne paragrafen, jfr forskrift om fortegnelse over sykdommer som omfattes av lov om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven). Hvilke sykdommer på bier/humler bestemmelsene i husdyrloven § 2 første ledd skal

gjøres gjeldende for, må vurderes nærmere i forbindelse med utarbeidelse av en sykdomsliste i forskriftsform.

Bestemmelsene i husdyrloven § 2 annet ledd innebærer at enhver som i skog eller mark treffer på bier/humler som mistenkes angrepet eller døde av en sykdom som loven gjelder for snarest mulig skal varsle politiet (lensmannen) eller veterinær. Vedkommende skal gjøre det som er mulig for å isolere biene/humlene (levende eller døde) dersom det er åpenbart at dette er nødvendig. Han skal ikke på annen måte råde over biene/humlene eller deres produkter. Meldeplikt etter § 2 annet ledd vil innebære en utvidelse av meldeplikten i forhold til bisjukdomslovens bestemmelser.

Bestemmelsene i husdyrloven § 2 annet ledd er bare gjort gjeldende for de alvorligste sykdommene (A-sykdommer). Det er gjort unntak fra bestemmelsene når det gjelder både B- og C-sykdommer. Hvorvidt en utvidelse av meldeplikten i forhold til bisjukdomslovens bestemmelser vil være hensiktsmessig, eksempelvis med tanke på å kunne ta hånd om forvillende bisvermer som er angrepet/døde av sykdom, må vurderes nærmere i forbindelse med fastsettelse av en forskrift med sykdomsliste.

Meldingene i henhold til husdyrloven skal primært gå til veterinær. Til sammenligning skulle meldinger etter bisjukdomsloven gå til Bisjukdomsnemnda.

Tradisjonelt har veterinærer bare i liten grad hatt befatning med sykdommer på bier/humler. Den foreslåtte lovendringen innebærer således at veterinærer tillegges oppgaver innenfor et «nytt» fagområde.

For å sikre at mistanke om/tilfelle av sykdom på bier/humler blir rapportert fra privatpraktiserende veterinærer til Statens dyrehelsetilsyn vil det være nødvendig å gjøre forskrift 05.02.90 om instruks for A-, B- og C-sykdommer gjeldende for sykdommer på bier/humler.

Den foreslåtte lovendringen viderefører ikke kravet i bisjukdomsloven § 3 om at melding om sykdomsmistanke om mulig skal ledsages av prøver til undersøkelse. Nødvendig prøvetaking vil imidlertid bli foretatt som et ledd i privatpraktiserende veterinærers/Statens dyrehelsetilsyn sin oppfølging av meldingen om sykdomsmistanke.

Skyss-, kost og arbeidsgodtgjøring for reiser som veterinærene foretar etter bestemmelsene i denne paragrafen dekkes av statskassen (jf. husdyrloven §§ 13 og 17). Det er vanlig praksis at staten dekker utgiftene til laboratorieanalyse av prøver veterinærene tar for å søke fastslått sykdommens art (gjelder A- og B-sykdommer). Det vises for øvrig til omtalen av disse bestemmelsene.

§ 3

Den foreslåtte lovendringen vil innebære at Landbruksdepartementet og Statens dyrehelsetilsyn, jfr. vedtak 31.1.96 om delegering av enkeltvedtakskompetanse etter husdyrloven til Statens dyrehelsetilsyn i medhold av husdyrloven § 3 kan treffe de tiltak og gi de forskrifter og påbud som de finner nødvendig for å forebygge, begrense eller utrydde sykdommer hos dyr, herunder bier/humler.

Av tiltakene som er nevnt i paragrafens første ledd, vil flere av dem kunne være relevante å sette i verk mot sykdommer på bier/humler. Oppstillingen

er ikke uttømmende, jfr. ordlyden «og andre tiltak». Den foreslåtte lovendringen er ment å videreføre bisjukdomslovens hjemler til å gi påbud eller forskrifter for å forebygge eller bekjempe bisjukdommer (dvs. bisjukdomslovens § 5, første og tredje ledd, § 6, annet ledd, § 7 og § 8, første ledd).

Bestemmelser fastsatt i forskrift 13.05.94 om smittsomme sykdommer og avlsfremmende tiltak på bier i kapittel III og IV om behandling av bivoks og tiltak for å stanse angrep og hindre spredning av smittsomme sykdommer, vil kunne videreføres i medhold av husdyrloven § 3 første ledd. Myndighet som etter forskriftens §§ 4, 9, 10 og 13 er tillagt nemnda og tilsynsmennene vil bli overført til Statens dyrehelsetilsyn ved forskriftsendring.

For å bekjempe A-sjukdommer er det vanlig å benytte «stamping out» som bekjempelsesstrategi. Dette innebærer bl.a. pålegg om avlivning og destruksjon av besetningen, samt gjennomføring av omfattende smittesanerings tiltak. Ved mistanke om/tilfelle av B-sjukdom gjelder restriksjoner på flytting av dyr fra besetningen. Det kan gis pålegg om ytterligere restriksjoner, samt om avlivning/destruksjon av dyr, reingjøring og desinfeksjon m.v. Ved mistanke om/tilfelle av C-sjukdom gjelder restriksjoner på flytting av dyr som viser kliniske sjukdomstegn fra besetningen. Det kan gis pålegg om ytterligere restriksjoner/gjennomføring av tiltak.

Etter bestemmelsene i § 3 annet ledd vil Landbruksdepartementet/Statens dyrehelsetilsyn på steder der destruksjonsanlegg eller nedgravingsplass ikke finnes eller ikke kan nyttes, bestemme at døde dyr eller smitteførende gjenstander skal tilintetgjøres eller graves ned på eierens grunn. Er det ikke anledning til dette, kan departementet/Statens dyrehelsetilsyn bestemme at dyrene eller gjenstandene skal tilintetgjøres eller nedgraves på annen grunn, hvor det kan foregå med minst mulig ulemper for grunneier eller bruker av eiendommen. Bisjukdomsloven har ikke tilsvarende bestemmelser. Destruksjon av bier/materiell etc. etter bisjukdomsloven foregår som regel ved brenning på stedet (der bigården er plassert).

Etter bestemmelsene i § 3 tredje ledd vil Landbruksdepartementet/Statens dyrehelsetilsyn kunne kreve at destruksjonsanlegg stiller anlegg, utstyr og personell til disposisjon for destruksjon. Å stille slike krav overfor slakterier vil neppe være aktuelt i forbindelse med sjukdomsbekjempelse på bier/humler.

§ 4

Husdyrloven § 4 regulerer politiets rett til å gjennomføre pålegg eller tiltak når eier eller annen som har ansvaret for bier/humler ikke retter seg etter påbud eller ikke gjennomfører tiltak i henhold til husdyrloven. Påbudene eller tiltakene gjennomføres for den ansvarliges regning. Beløp som etter denne regelen er lagt ut av en offentlig kasse er tvangsgrunnlag for utlegg.

Lovendring som foreslått innebærer i prinsippet en videreføring av bestemmelsene i bisjukdomslovens § 9. Forskjellen ligger i at det er politiet, ikke bitilsynsmannen, som kan forestå tvangsgjennomføring av tiltakene. I tillegg til at skyldig beløp kan drives inn ved utpanting, vil Statens innkrevings-sentral også kunne drive inn kravene ved trekk i lønn og lignende jfr. § 19a.

§ 5

I husdyrloven § 5 gis veterinær, politi (lensmann) eller annen med fullmakt, adgang til sted hvor det er grunn til å tro at det forekommer sykdom loven gjelder for. Vedkommende kan foreta de nødvendige undersøkelser på stedet. Den foreslåtte lovendringen vil i prinsippet innebære en videreføring av bisjukdomsloven § 4. Forskjellen ligger i at det primært er veterinær evt. politiet (lensmannen), ikke bitilsynsmannen, som skal gis adgang til stedet og til å foreta undersøkelser.

Når det gjelder retten til å kunne foreta inspeksjon og undersøkelser uten at det foreligger mistanke om sykdom, er denne mer omfattende enn bestemmelsene i bisjukdomsloven § 4. Etter bestemmelsene i husdyrloven, vil inspeksjon og undersøkelser også kunne foretas (uten at det foreligger mistanke om sykdom) dersom dette er nødvendig for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser eller som ledd i overvåking av helsetilstanden eller forebyggende helsearbeid. Departementet vil kunne gi forskrifter om gjennomføringen av slike undersøkelser.

§ 6

Kommenteres ikke.

§ 7

Bestemmelsen regulerer Landbruksdepartementets myndighet til å gi forskrifter om eller påby at det for dyr som brukes i avl - unntatt dyr som brukes i egen besetning - og for dyr som selges som livdyr, sendes på fellesbeite eller føres til marked, handelsfjøs eller liknende, skal framlegges sunnhetsattest, utferdiget av veterinær. Landbruksdepartementet vil dessuten kunne gi forskrifter for å hindre at sykdom sprer seg ved kunstig overføring av sæd, egg og embryo hos dyr.

Kravet om sunnhetsattest ved flytting av bier som er nedfelt i forskrift om smittsomme sykdommer og avlsfremmende tiltak på bier § 9, vil kunne videreføres i medhold av denne bestemmelsen, eventuelt i medhold av § 3. Sunnhetsattester for bier skrives i dag ut av bitilsynsmannen (ved hjelpetilsynsmannen), jfr. regler fastsatt av Bisjukdomsnemnda. Ved overføring av forvaltningsansvaret til Statens dyrehelsetilsyn, vil eventuelle forskriftskrav om sunnhetsattest betinge at attesten er utferdiget av veterinær.

§ 7a

Bestemmelsen gir Landbruksdepartementet myndighet til å gi forskrifter som pålegger eier eller annen som har ansvaret for dyr plikt til å merke dyr og til å føre nedtegninger om dyrene i besetningene (for bier/humler i bigården/humleholdet). Departementet vil videre kunne opprette sentrale registre over dyr og gi regler om plikten til å avgi opplysninger til slike. Departementet vil kunne overlate driften av merkeordninger eller registre over dyr til private organisasjoner.

Det er i dag ikke gitt bestemmelser om merking/registrering av bier/humler.

§ 8

Husdyrloven § 8 gir Landbruksdepartementet hjemmel til å gi forskrifter eller forbud om innførsel, herunder transitt og innførsel til og fra frilager, av dyr, deres produkter og andre varer og gjenstander som kan føre med seg smitte. Videre vil departementet kunne gi forskrifter om utførsel av dyr for å forebygge overføring av dyresykdommer. Den foreslåtte lovendringen viderefører bisjukdomslovens hjemler til å gi forskrifter om innførsel og utførsel av bier, voks og andre gjenstander som kan overføre smitte.

Følgende forskrifter er fastsatt for å forebygge spredning av bisjukdommer i forbindelse med innførsel og utførsel:

- forskrift 03.05.99 om innførsel og utførsel av levende bier, bisæd, biembryoner, biavlsprodukter og brukt bimateriell
- forskrift 31.12.98 om tilsyn og kontroll ved innførsel av levende dyr, annet avlsmateriale og animalsk avfall
- forskrift 31.12.98 om tilsyn og kontroll ved import og eksport av næringsmidler og av produkter av animalsk opprinnelse

Det vil ikke være nødvendig å foreta materielle endringer i eksisterende forskrifter som følge av den foreslåtte lovendringen.

§ 9

Husdyrloven § 9 innebærer at vaksine til vaksinasjon av dyr bare kan brukes dersom vaksinen og vaksinasjonen er godkjent av Landbruksdepartementet eller Statens dyrehelsetilsyn, jfr. delegeringsvedtak 31.01.96. Landbruksdepartementet vil dessuten kunne gi forskrifter om bruk av vaksine til vaksinasjon av dyr.

Det er i dag ikke bestemmelser vedrørende vaksinasjon av bier/humler.

§ 10

Kompetansen til å fastsette forskrifter etter § 10 første ledd er delegert til Justis- og politidepartementet. Bestemmelser om helseattest for utlendinger, samt påbud om vask av egen person er gitt i forskrifter om innreise-, oppholds- og arbeidstillatelse for utlendinger. Landbruksdepartementet har utarbeidet flere retningslinjer for hvilken adgang personer som kommer fra utlandet bør ha til norske husdyrrom. Videre er det utarbeidet retningslinjer for vask og desinfeksjon av egen person og gjenstander.

§ 11

Husdyrloven § 11 regulerer eiers rett til erstatning for husdyr som avlives etter påbud, som dør før slikt påbud er gitt eller dør som følge av tvungen vaksinasjon eller annen påbudt behandling. Videre gis eier i slike tilfelle rett til erstatning for nødvendige utlegg til avlivning nedgraving eller tilintetgjøring av husdyr, til påbudt behandling, rensing og desinfeksjon av dyr. Det samme gjelder tap som følge av påbudt tilintetgjøring av hus (bikuber), husinnredning (materiell, voksverk), fôr, redskap, gjødsel m.v. Nødvendige utlegg til vaksinasjon erstattes etter de samme regler hvis ikke Landbruksdepartementet eller Statens dyrehelsetilsyn, jfr. delegeringsvedtak 31.01.96, på grunn av

vaksinasjonens omfang bestemmer noe annet. Erstatning innrømmes på de vilkår og i den utstrekning som følger av husdyrloven § 11.

I forhold til bisjukdomslovens regler om erstatning, innebærer den foreslåtte lovendringen en vesentlig utvidelse av retten til erstatning for tap som følge av påbudte bekjempelsestiltak. Etter bisjukdomsloven er det bare utlegg til bekjempelsesmidler (sprøytevæsker, desinfeksjonsstoffer og lignende) som helt eller delvis kan erstattes. Som regel kan det ikke gis erstatning for andre tiltak med mindre omkostningene ved tiltakene er særlig store i forhold til vedkommendes økonomiske evne eller hvor det gjelder tilintetgjørelse av bier og gjenstander som ikke er smittet. Retten til erstatning faller bort dersom erstatningskravet fremsettes senere enn 6 måneder etter at utlegget eller skaden har funnet sted. Etter husdyrloven vil erstatningsretten ikke lenger være gjenstand for behovsprøving. Retten til erstatning vil heller ikke falle bort dersom erstatningskravet fremmes senere enn 6 måneder etter utlegget, arbeidet eller skaden har funnet sted. Se § 12 for utfyllende bestemmelser om erstatningsfastsettelse og utmåling.

Som vilkår for rett til erstatning etter husdyrloven § 11 skal eier eller annen som har ansvaret for dyrene ikke selv forsettelig eller grovt uaktsomt ha forvoldt sykdommen, utlegget eller tapet. Han skal ha oppfylt meldeplikten, rettet seg etter påbud og ellers gjort det som er foreskrevet i henhold til loven. Dessuten må dyrene som skal erstattes ha vært minst 6 måneder i landet, med mindre eier godtgjør at de er smittet etter innføring til landet. Retten til erstatning bortfaller hvis det godtgjøres at dyrene er smittet før innførsel til Norge eller at smitten stammer fra egne innførte dyr som er smittet før innførsel til Norge. Vilkårene for rett til erstatning etter husdyrloven er i prinsippet sammenfallende med vilkårene i bisjukdomsloven § 5, sjuende ledd.

Med hjemmel i husdyrloven § 11 tredje ledd vil Kongen kunne fastsette regler om at eieren kan få billighetserstatning for dyr som dør av en sykdom som er særlig farlig for dyr eller mennesker, som særlig lett kan få stor utbredelse, eller som det av andre grunner er av særlig samfunnsmessig betydning å få bekjempet, men uten at det er praktisk å påby avliving. Bestemmelsen om billighetserstatning har hittil bare vært tatt i bruk for å bekjempe miltbrann. Bisjukdomsloven har ingen tilsvarende bestemmelse.

For tiltak som nevnt i § 3 annet ledd om destruksjons- og nedgravingsplass ytes full erstatning.

§ 12

Erstatning etter husdyrloven § 3 annet ledd og § 11 første ledd fastsettes som hovedregel ved lensmannsskjønn. Lensmannen styrer skjønnsretten og oppnevner skjønnsmennene. Av skjønnsmennene skal om mulig én være husdyrbruker, bygningskyndig eller ha annen nødvendig kyndighet for saken, og én være veterinær. De prosessuelle reglene for erstatningssaken for øvrig fremgår av skjønnsprosessloven av 1. juni 1917 nr. 1. Bisjukdomsloven har ikke tilsvarende bestemmelser. I praksis har det vært slik at bitilsynsmannen og Bisjukdomsnemnda har foretatt en skjønnsmessig vurdering av erstatnings-søknader.

Lovendringen innebærer at Kongen med Stortingets samtykke kan fastsette maksimalsatser for erstatning for dyr, herunder for bier/humler, jfr. § 12

annet ledd. Stortinget har gitt slikt samtykke, jfr. St prp. nr. 17 (1997-98). Arbeidet med fastsettelse av maksimalsatser i forskrift er i gang. Forslag til forskrift vil bli sendt på høring på ordinær måte. Det antas at bestemmelsen ikke vil få praktiske konsekvenser for erstatningsutmålingen for bier/humler. Bisjukdomsloven har ikke tilsvarende bestemmelse.

Etter husdyrloven § 12 tredje ledd skal veterinær som er tilkalt eller har fått tilsyn med husdyr i forbindelse med en sykdom som loven gjelder for, straks melde fra til lensmannen eller til retten. Dersom det er mulig bør skjønn for fastsettelse av erstatning avholdes før pålagte tiltak gjennomføres, dvs. før husdyr avlives eller gjenstander tilintetgjøres. Erstatning for husdyr skal settes til den verdi dyra ville hatt i frisk tilstand. Det skal med andre ord ikke tas hensyn til verdireduksjon som skyldes at dyret er sykt. Hus og løsøre skal settes til verdien ved tilintetgjørelsen. Det antas at bestemmelsen både fastsetter tidspunktet for verdivurderingen, og at den gir anvisning på en vurdering av gjenstandens beskaffenhet på tidspunktet for tilintetgjørelsen. Landbruksdepartementet praktiserer bestemmelsen slik at det gis erstatning etter gjenanskaffelsesprinsippet.

§ 13

I § 13 angis hvilke utgifter staten skal dekke.

Det må forventes at statens utgifter vil øke noe som følge av lovendringen. Dette først og fremst som følge av at lønn/godtgjørelse til veterinærer er vesentlig høyere enn godtgjørelsen som betales for hjelpetilsynsmennenes arbeid. For hjelpetilsynsmennenes arbeid betales en timegodtgjørelse på kr 50,- pr. time (inkl. feriepengar). Ett årsverk utført av hjelpetilsynsmennene koster dermed staten ca. 85. 000,- kr. Til sammenlikning lønnes distriktsveterinærer i ltr. 42-56 i statens regulativ (283 100 kr - 363 500 kr). De økonomiske konsekvensene av å overføre forvaltningen av bestemmelser vedrørende bisjukdommer til Statens dyrehelsetilsyn er for øvrig omtalt under punkt 6.3.

§§ 14 og 15

I §§ 14 og 15 angis hvilke utgifter som skal dekkes av fylkeskommunen og av kommunen.

Fylkeskommunen eller i Oslo bykommunen, vil måtte påregne økte utgifter til skyss-, kost- og arbeidsgodtgjørelse til veterinærer dersom det settes i verk en tilsynsordning i forbindelse med vandring, samt en ordning med kontroll av sunnhetsattester. I hvilken grad utgiftene vil øke vil i så fall avhenge av hvilken tilsyn-/kontrollfrekvens en legger opp til. Pr. i dag er det ikke etablert slike tilsynsordninger.

I hvilken grad kommunenes utgifter vil øke, vil avhenge av hvilke strategier som benyttes for å bekjempe sykdommer på bier/humler. Videre vil antall sykdomstilfeller være avgjørende. Til nå har tilintetgjøring av bier/materiell vært aktuelt ved utbrudd av åpen og lukket yngelrøte. Antall sykdomstilfeller har de senere år variert fra 0-5 pr. år i hele landet. Gitt tilsvarende forutsetninger i årene framover, vil den foreslåtte lovendringen ikke medføre særlige utgiftsøkninger for kommunene.

§ 16

Husdyrloven § 16 omhandler hvilke utgifter eier eller annen som har ansvar for dyr selv må dekke, dvs. alle utgifter til bienes/humlenes røkt og isolering og dessuten utgifter til eventuell vaksinasjon i de tilfeller de ikke skal dekkes av statskassen. Utgifter som påløper i forbindelse med veterinærkontroll ved inn- eller utførsel av dyr eller produkter som kommer inn under loven, skal dekkes av vedkommende importør henholdsvis eksportør med mindre Landbruksdepartementet bestemmer annet. Det samme gjelder for prøver som tas i forbindelse med slik kontroll.

Den foreslåtte lovendringen vil ikke medføre at eiere av bier/humler, importører og eksportører blir ansvarlig for andre utgifter enn tidligere.

§ 17

Kommenteres ikke.

§ 18

Husdyrloven § 18 regulerer rett til å sette dyr i karantene inntil sak om inn-dragning er avgjort. Videre reguleres retten til å kreve dyr avlivet eller sette det i karantene når det kan være fare for at dyret kan føre smitte med seg. Karantenering eller avliving skjer for den skyldiges regning. Skyldig beløp er tvangsgrunnlag for utlegg. Bestemmelsene i denne paragrafens første ledd kan få betydning i forbindelse med inndragning av ulovlig innførte bier/humler. Endringen vil innebære at inntil sak om inndragning er avgjort, kan biene/humlene holdes i karantene som bestemt av Landbruksdepartementets eller Statens dyrehelsetilsyn jfr. delegeringsvedtak 31.01.96. Dersom departementet eller Statens dyrehelsetilsyn finner at det kan være fare for at biene/humlene kan føre smitte med seg, kan pålegg om avliving eller karantenering skje uten erstatning. Bisjukdomsloven har ikke tilsvarende bestemmelser.

Når det gjelder kontroll med innførsel av bier, bisæd og -embryoner er det imidlertid gitt bestemmelser om dette i forskrift om tilsyn og kontroll ved innførsel og utførsel av levende dyr, annet avlsmateriale og animalsk avfall. Bestemmelser om kontroll med innførsel av produkter som honning og bivoks som skal brukes i birøkt er gitt i forskrift om tilsyn og kontroll ved import og eksport av næringsmidler og produkter av animalsk opprinnelse. Dersom forsendelsen ikke tilfredsstiller kravene i forskrift om innførsel og utførsel av levende bier, bisæd, biembryoner, biavlsprodukter og brukt bimatteriell, eller utgjør fare for dyrs eller menneskers helse, kan tilsynsmyndigheten iverksette tiltak. Aktuelle tiltak er å sette biene i karantene, eller holde tilbake forsendelsen inntil nødvendig dokumentasjon er framlagt. Videre kan forsendelsen returneres. Avlivning og destruksjon av bier, samt destruksjon av bisæd/biembryoner/biavlsprodukter vil også kunne iverksettes. Kostnader forbundet med iverksatte tiltak er det offentlige uvedkommende/skal dekkes av avsender eller representant for denne eller annen person med ansvar for forsendelsen.

Lovendring vil dessuten innebære at biene/humlene som påtreffes kan kreves avlivet, om nødvendig med politiets hjelp, dersom de finnes angrepet av en sykdom loven gjelder for, og de bestemmelser som er gitt for sjukdommen ikke er fulgt. Eieren eller den som har ansvar for biene/humlene vil i så

Om lov om oppheving av lov 3. juni 1938 nr. 3 om smittsomme sykdommer på bier og lov om endring i lov 8. juni 1962 nr. 4 om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven)

fall ikke ha krav på erstatning .Tilsvarende bestemmelser følger av bisjukdomsloven § 5.

§ 19

Strafferammen i husdyrloven er videre enn strafferammen i bisjukdomsloven. Brudd på eller unnlatelse av å følge husdyrloven eller bestemmelser og påbud gitt i medhold av denne, vil i tillegg til bøtelegging kunne straffes med fengsel i inntil 3 måneder. Medvirkning samt forsøk på regelverksbrudd vil kunne straffes på samme måte.

§ 19a

Se kommentarene til § 4.

§ 20

Bisjukdomsloven er ikke gjort gjeldende for Svalbard, jfr. lov 17 juli 1925 nr 11 om Svalbard. I forskrift 1 juni 1978 om husdyrloven, Svalbard, gitt med hjemmel i husdyrloven § 20, er det bestemt at lovens §§ 1, 3, 8, 18 og 19 skal gjelde for Svalbard. Lovendringen vil i prinsippet medføre at hold av bier/humler på Svalbard reguleres av husdyrloven. Det drives i dag ikke birøkt/oppdrett av humler på Svalbard. Lovendringen får således ingen praktiske konsekvenser.

§ 21, § 22

Kommenteres ikke.

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om oppheving av lov 3. juni 1938 nr. 3 om smittsomme sykdommer på bier og lov om endring i lov 8. juni 1962 nr. 4 om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om oppheving av lov 3. juni 1938 nr. 3 om smittsomme sykdommer på bier og lov om endring i lov 8. juni 1962 nr. 4 om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven) i samsvar med et fremlagt forslag.

Tilråding fra Landbruksdepartementet ligger ved.

**Forslag til lov om oppheving av lov 3.
juni 1938 nr. 3 om smittsomme
sykdommer på bier og lov om endring
i lov 8. juni 1962 nr. 4 om tiltak mot
dyresjukdommer (husdyrloven)**

I

Lov 3. juni 1938 nr. 3 om smittsomme sykdommer på bier oppheves.

II

Lov 8. Juni 1962 nr. 4 om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven) skal omfatte bier og humler.

III

Loven trer i kraft fra 01.01.2001.
